

Nr 119.

Av herr **Spångberg m. fl.** *angående lagstiftning om arbetslöshetsförsäkring.*

En av vår tids mest brännande frågor är arbetslöshetsproblemet. Arbetslösheten och den därmed följande nöden är en av de frukter, som ofta mitt i överflödet framskapas av motsättningarna i vårt nuvarande samhällssystem. Den främsta orsaken till arbetslösheten i det nuvarande kapitalistiska samhället är dess produktionssystem och äganderättsförhållande, vilket delar samhället i två mot varandra stående klasser, varav den ena, kapitalisterna, äga produktionsmedlen, naturrikedomarna, råvarorna och maskinerna under det att den andra, arbetarna, äro berövade sin rätt över dessa produktionsmedel och endast äga sin arbetskraft, vilken betraktas såsom en handelsvara. Detta tillstånd har givit möjlighet åt kapitalismen att åt sig hemföra stora vinster av den maskinella och tekniska utvecklingen, samtidigt som avståndet mellan arbetarklassens produktion och köpkraft ökas. Genom rationaliseringen har en mängd arbetskraft frigjorts, vilket resulterat i att arbetare avskedas eller att företagen utvidga sin produktion samtidigt som inskränkning av arbetareantalet gjorts.

Utvecklingen av företagen går även i koncentrationens tecken, varvid visserligen en ökning av arbetskraften kan förekomma å ena hållet, vilket dock motsvaras av en ännu större minskning å annat håll eller hel driftinställelse, såsom i dagarna skett i Värmland vid Rämmens, Oforsens och Liljendals bruk, där all drift skall nedläggas. Det borde stå klart för en var, att de personer, som genom en sådan utveckling bli berövade sin utkomst, på annat sätt måste skyddas mot arbetslöshetens följder.

Inom vissa företag utvecklas genom maskintekniken barnarbetet i stor utsträckning inom sådana områden, där det tidigare behövts kvalificerad arbetskraft. Det är sålunda en vanlig företeelse, att barn exempelvis i 15-års åldern antagas som arbetare i olika företag för att sedan vid 19- å 20-års åldern få lämna sina platser åt nya 15-åringar. Å andra sidan har en mängd ungdomar ingen möjlighet att ens för någon kortare tid erhålla arbete eller anställning. Arbetslösheten är alltså en naturlig företeelse i ett kapitalistiskt samhälle.

En verklig lösning av arbetslöshetsproblemet är givetvis icke möjlig inom det kapitalistiska samhällets ram. Därtill fordras upphävandet av privatäganderätten till produktionsmedlen och överlämnandet av dessa i det arbe-

tande folkets händer — det kapitalistiska produktionssystemets ersättande med det socialistiska.

Vi äro sålunda medvetna om, att alla åtgärder vidtagna inom det nuvarande samhällets ram endast bli palliativ. Det blir mer eller mindre en strid mot verkningarna av djupare liggande orsaker. Den tilltagande *arbetslösheten ställer emellertid för dagen kravet på en effektiv arbetslöshetsförsäkring* i förgrunden. Detta så mycket kraftigare för Sverige, som är ett av de länder, vilka ej gjort något för att på denna väg underlätta de arbetslösas nödläge.

Några bestämda och tillförlitliga uppgifter över det verkliga antalet arbetslösa finnas icke att tillgå. Enligt vissa beräkningar lär Europa ha cirka 20,000,000 arbetslösa, däri inberäknade de arbetslösas familjemedlemmar. Om arbetslöshetens omfattning i Sverige föreligger de mest skiftande uppgifter. Arbetslöshetskommissionens statistik över hjälpsökande arbetslösa upptager endast en mindre del av de verkligt arbetslösa. Fackförbundens siffror, som alltid överstiga arbetslöshetskommissionens i regel med några 100 %, omfatta även de, som nedan påvisas, endast en liten del av de arbetslösa.

Skillnaden mellan av A. K. angivna hjälpsökande arbetslösa och fackligt organiserade arbetslösa framgår av följande tabeller hämtade i Sociala Meddelanden n:r 12, 1929:

Statens arbetslöshetskommissionens verksamhet under oktober 1929.

Yrkesfördelning	Hela antalet hjälpökande
Jordbruk	164
Skogshushållning	148
Gruvdrift och malmförädling	543
Jord-, sten- och glasindustri	214
Metall- och maskinindustri	542
Trävaruindustri	850
Byggnadsverksamhet	472
Läder, hår-, gummi o. dyl. industri	56
Textilindustri	82
Beklädnadsindustri	61
Närings- och njutningsmedelsindustri	115
Kemisk-teknisk och belysningsindustri	47
Trämasse- och pappersindustri	15
Grafisk industri	15
Industri och hantverk, ej spec.	170
Sjöfart och fiske	74
Handel och samfärdsel m. m.	454
Husligt arbete	19
Arbete, ej hänförligt till annan grupp	3,260
	Summa 7,301

Arbetslösheten inom vissa fackförbund den 31 okt. 1929.

Fackförbund	Redovisade avdelningar	Redovisade medlemmar			Arbetslösa				Föregående månads %
		Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	%	
Beklädnadsarbetareförb. . .	45	1,726	3,869	5,595	20	132	152	2.7	3.3
Bleck- o. plåtslagareförb. . .	38	1,970	—	1,970	69	—	69	3.5	1.8
Bokbindareförbundet . . .	19	1,340	3,073	4,413	72	79	151	3.4	3.6
Bryggeriindustriarb.-förb. . .	50	3,399	1,241	4,640	147	101	248	5.3	3.7
Byggnadsträarbetareförb. . .	113	10,261	—	10,261	1,804	—	1,804	17.6	8.9
De förenade förbunden . . .	40	2,652	1,182	3,834	218	98	316	8.2	8.2
Elektriska arbetareförb. . .	68	2,269	—	2,269	44	—	44	1.9	1.2
Gjutareförbundet	93	4,731	2	4,733	93	—	93	2.0	2.4
Grov- o. fabriksarbetareförb.	259	25,352	3 656	29,008	4 429	445	4,874	16.8	15.0
Grovindustriarbetareförb. . .	14	1,427	—	1,427	178	—	178	12.5	13.3
Handelsarbetareförb.	200	10,467	4,424	14,891	603	150	753	5.1	6.0
Hatt- o. pälsindustriarb.-f. .	16	464	992	1,456	22	57	79	5.4	7.6
Hattarbetare	9	212	577	789	17	51	68	8.6	11.7
Pälsvaruarbetare	7	252	415	667	5	6	11	1.6	1.6
Kommunalarbetareförb.	146	16,490	2,094	18,584	378	316	694	3.7	1.9
Litograförbundet	17	1,747	80	1,827	29	3	32	1.8	1.6
Livsmedelsarbetareförb. . . .	75	6,776	1,575	8,351	612	132	744	8.9	8.0
Metallindustriarb.-förb. . . .	213	87,562	4,650	92,212	4,429	172	4,601	5.0	4.4
Järnbruksarbetare	57	18,436	5	18,441	817	—	817	4.4	4.6
Verkstadsarbetare	156	69,126	4,645	73,771	3,612	172	3,784	5.1	4.4
Murareförbundet	48	2,437	—	2,437	377	—	377	15.5	6.5
Måleriarbetareförbundet	50	2,286	—	2,286	274	—	274	12.0	1.0
Pappersindustriarb.-förb. . . .	126	24,786	713	25,499	1,043	76	1,119	4.4	3.1
Sadelm.- o. tapetserareförb. . .	26	1,219	101	1,320	66	—	66	5.0	6.6
Skog- o. läderindustriarb.-f. . .	43	6,181	3,081	9,262	534	73	607	6.6	7.2
Stenindustriarbetareförb. . . .	78	5,081	—	5,081	187	—	187	3.7	1.7
Sågverksindustriarb.-förb. . . .	265	23,705	6	23,711	6,031	4	6,035	25.5	20.9
Sågverks- o. brädgårdsarb. . .	158	16,717	5	16,722	2,682	4	2,686	16.1	10.6
Flottnings- o. skogsarb.	107	6 988	1	6,989	3,349	—	3,349	47.9	41.8
Textilarbetareförbundet	73	6,579	10,611	17,190	230	162	392	2.3	2.8
Tobaksindustriarbetareförb. . .	10	513	1,982	2,495	2	45	47	1.9	1.9
Transportarbetareförbundet . . .	57	7,021	102	7,123	470	96	566	7.9	6.3
Träindustriarbetareförb.	137	8,931	68	8,999	636	—	636	7.1	5.4
Tunnbinderiarbetareförb.	14	237	—	237	31	—	31	13.1	5.1
Typograförbundet	33	4,536	360	4,896	258	32	290	5.9	5.4
Väg- o. vattenb.-arb.-förb. . . .	46	1,977	—	1,977	354	—	354	17.9	14.1
<i>Summa</i>	2,485	277,152	43,862	321,014	25,356	2,173	27,529	8.6	7.3

Antalet arbetslöshetsveckor (d. v. s. på grund av arbetslöshet fristämplade veckor) har under oktober uppgivits till inalles 118,887, vilket i genomsnitt motsvarar 4.3 veckor per varje å månadens sista dag arbetslös medlem.

Av dessa tabeller framgår att, under det dessa fackförbund redovisade 27,529 arbetslösa fackligt organiserade arbetare, ha endast 7,301 personer sökt arbetslöshetshjälp av A. K. Förklaringen till att ej flera arbetslösa anmäler sig som hjälpsökande hos arbetslöshetsmyndigheterna ligger givetvis dels i de mångas erfarenhet av att de ej erhålla någon som helst hjälp, dels i behandlingen vid A. K:s arbetsförläggningar. Av de anmälda 7,301 hjälpsökande hade sammanlagt endast 1,175 erhållit arbete vid A. K:s förläggningar och statskommunala arbeten.

Emellertid omfattar även socialstyrelsens uppgifter från fackförbunden endast en liten del av de arbetslösa. Dels äro flera fackförbund ej medtagna, dels äro stora grupper av de arbetslösa ej fackligt organiserade och sålunda ej medtagna i fackförbundens statistik. De arbetslösas verkliga antal är därför mångdubbelt större än som framgår av socialstyrelsens uppgifter.

Till belysning av arbetslöshetens omfattning och de olika uppgifter, som föreligga härom, kan även hänvisas till arbetslöshetsräkningen i maj 1927, då fackförbunden redovisade 25,460 arbetslösa medlemmar, arbetslöshetskommissionen 18,156 hjälpsökande, men arbetslöshetsräkningen, som dock endast omfattade vissa delar av landet, gav till resultat 64,075 arbetslösa personer.

De åtgärder, som hittills vidtagits från den svenska statsmaktens sida med anledning av arbetslösheten inom landet, visa på den mest hänsynslösa brutalitet mot de arbetslösa. Arbetslöshetskommissionen och dess underorgan ha alltid uppträtt som redskap åt arbetsköparna. De flesta arbetslösa ha utestängts från all hjälpverksamhet, och de, som erhållit arbete på nödhjälpsförläggningarna, ha erhållit så usla löner, att de i många fall ej kunna förtjäna till sitt uppehälle mycket mindre lämna underhåll till sina familjer, som i mycket stor utsträckning ha tvingats att anlita den allmänna fattigvården. Därtill kommer, att arbeten, som skulle tillhöra den allmänna arbetsmarknaden, indragas under arbetslöshetskommissionen med dess svältlönepolitik såsom fallet varit vid ett flertal företag.

22 år ha gått sedan frågan om arbetslöshetsförsäkring för första gången framfördes i riksdagen. 15 år ha gått sedan socialförsäkringskommittén fick i uppdrag att utreda frågan, huruvida och i vad mån åtgärder från det allmänna kunna vidtagas för främjande av arbetares försäkring för de ekonomiska följderna av oförvårdad arbetslöshet samt att inkomma med de förslag, som kunde föranledas av den verkställda utredningen.

När man tar del av de luntor av utredningar och betänkanden, som framlagts under den tid, som gått sedan utredningarna påbörjades, kommer man till den bestämda uppfattningen, att verkliga syftet med dessa utredningar ofta har varit att sabotera arbetslöshetsförsäkringens genomförande. Det har sedan dess suttit en mängd politiskt skiftande regeringar, men de ha alla förstått att skjuta de arbetslösas sak åt sidan under förevändning att arbetslöshetsförsäkringsfrågan icke har varit tillräckligt utredd.

Den nuvarande regeringen är sina föregångare lik. I stället för att framlägga förslag till arbetslöshetsförsäkring har den påbörjat en ytterligare ut-

redning om vilka som böra försäkras samt om formen för försäkringen. Frågan skall alltså ytterligare förhalas.

Det är emellertid hög tid på att få ett slut på den sabotage av arbetslöshetsförsäkringen, som nu bedrives. Vi tillåta oss framhålla att en statlig arbetslöshetsförsäkring måste vara obligatorisk samt innebära möjlighet till försörjning av alla arbetslösa. Denna vår uppfattning delas också av hela landets arbetarklass, som på en mängd konferenser och möten krävt sådana åtgärder.

Som grund för arbetslöshetsförsäkringen föreslå vi följande riktlinjer:

1. Arbetslöshetsförsäkringen skall vara obligatorisk och omfatta alla arbetslösa män och kvinnor i ålder 16—67 år.

2. Med avseende på levnadskostnadernas höjd indelas samtliga orter i riket i fem ortsgrupper, av vilka ortsgrupp I omfattar billigaste och ortsgrupp V orter med de dyraste levnadskostnaderna.

3. Arbetslöshetsunderstöd utgår så länge arbetslösheten varar enligt följande minimibelopp för veckans sex dagar, måndag—lördag, oavsett om helgdag inträffar.

Ortsgrupp I: 2 kronor 35 öre; ortsgrupp II: 2 kronor 70 öre; ortsgrupp III: 3 kronor 5 öre; ortsgrupp IV: 3 kronor 40 öre samt ortsgrupp V: 3 kronor 75 öre.

Arbetslös, som har försörjningsplikt mot familjemedlemmar, erhåller familjetillägg, vilket utgår lika för hustru (som hustru räknas även sammanboende av mannen försörjd kvinna) och varje barn under 16 år. Familjetilläggen utgå per dag enligt följande belopp:

Ortsgrupp I: 50 öre, ortsgrupp II: 60 öre, ortsgrupp III: 70 öre, ortsgrupp IV: 80 öre samt ortsgrupp V: 90 öre.

4. Staten och arbetsköparna erlægga vardera hälften av de avgifter, som äro nödvändiga för genomförande av denna försäkring.

På grund av vad här ovan anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta att i princip uttala sig för en arbetslöshetsförsäkring enligt ovan angivna grunder samt i skrivelse till regeringen hemställa om lagförslag enligt dessa grunder senast vid 1931 års riksdag.

Stockholm den 18 januari 1930.

Aug. Spångberg.

Edoff Andersson.

Oscar Öhman.

K. Kilbom.

Viktor Herou.

J. P. Dahlén.

Verner Karlsson.

Nils Flyg.

